

Ietro și Moise (Exodul 18:1-12)

Această secțiune stă în antiteză cu cele relatate mai devreme. Vedem în ea un conducător al unui popor învecinat care nu dorește să nimicească pe Israel, așa cum doriseră amaleciții. El este un om care slăvește mântuirea unică și extraordinară pe care a adus-o Dumnezeu pentru poporul Său.

18:1. Ietro, preotul Madianului, socrul lui Moise, a aflat tot ce făcuse Dumnezeu pentru Moise și poporul Său Israel; a aflat că Domnul scosese pe Israel din Egipt.

Ultima dată l-am întâlnit pe Ietro în 4:18, când i-a dat lui Moise permisiunea de a se întoarce în Egipt. Deoarece a trecut o perioadă așa de lungă de când Ietro a fost menționat ultima dată în text, autorul prezintă în detaliu cine este el, pentru a-i aduce aminte cititorului: el era "preotul Madianului și socrul lui Moise" (vezi 3:1).¹⁷ Astfel, Moise ne duce înapoi în timp la situația și relația de dinainte de evenimentele din Egipt.

Ietro auzise despre răscumpărarea poporului Israel din Egipt prin mâna Domnului. Probabil că a primit aceste vești de la caravanele care treceau prin ținutul său, înspre sau dinspre Egipt. În plus, Sefora și fiii ei trebuie să-i fi adus vești lui Ietro deoarece inițial îl însoțiseră pe Moise în călătoria sa spre țara lui Faraon (vezi 4:20).

18:2-3. Ietro, socrul lui Moise, a luat pe Sefora, nevasta lui Moise, care

fusese trimisă acasă. A luat și pe cei doi fii ai Seforei; unul se numea Gherșom (*Străin*), căci Moise zisese: "Locuiesc ca străin într-o țară străină".

Citim acum despre un episod cu privire la care nu mai primim informații de nicăieri. Se pare că Moise își trimisese familia din Egipt ca să stea cu Ietro. Motivul acestei despărțiri este incert. Se poate să fi avut legătură cu incidentul referitor la tăierea împrejur a fiului său din 4:24-26. De atunci încolo, până în prezent, nu ni se mai spune nimic despre familia lui Moise. Incidentul de la locul de popas a fost destul de problematic și este probabil ca familia sa să nu fi mers mai departe în Egipt. S-a avansat adeseori și posibilitatea ca atunci când lucrurile au început să se agite în Egipt din pricina urgiilor, Moise să-și fi trimis familia înapoi pentru a o proteja.

Unele scrieri rabinice, cum ar fi *Mekilta*, înțeleg separarea de Sefora ca pe un divorț. Verbul "a trimite acasă" poate însemna uneori desfacerea legală a căsătoriei (Deuteronom 24:1). Cu toate acestea, Ietro o pomenește pe Sefora ca "soția" lui Moise în versetul 6. A trimite acasă pare să aibă aici sensul de bază, cel mai uzual; cu alte cuvinte, Moise a trimis-o înapoi la tatăl ei pentru siguranță.

Cei doi fii ai lui Moise o însoțiseră pe Sefora în drumul de întoarcere în Madian. În versetul acesta și în cel următor, autorul menționează numele copiilor și semnificația lor. Copiii primesc aceste nume deoarece ele se aplică la împrejurările recente și prezente în care se găsesc Moise și Israel. Menționarea lui Gherșom este o repetare cuvânt cu cuvânt a versetului 2:22, unde Gherșom a primit numele de la tatăl său (vezi comentariul asupra acestui verset). Numele reprezintă un joc de cuvinte. "Gherșom" înseamnă "un călător / străin acolo".

Forma verbului folosit în numele lui Gherșom este o formă perfectă, care se citește astfel: "Am fost străin într-o țară străină". Probabil este o referire la Egipt, de unde Moise a fugit de curând împreună cu Israel.

18:4. Iar celălalt se numea Eliezer (Ajutorul lui Dumnezeu), căci zisese: Dumnezeu tatălui meu mi-a ajutat și m-a scăpat de sabia lui Faraon.

Numele celui de-al doilea fiu este "Eliezer", care înseamnă "Dumnezeu este ajutor". Numele său este o expresie a eliberării poporului său din țara străină, din versetul 3 - adică din Egipt - prin mâna lui Dumnezeu. Moise explică faptul că Dumnezeu este ajutorul său.¹⁸

Expresia "sabia lui Faraon" este unică și interesantă. Este posibil să fie o referire la literatura egipteană. În numeroase scrieri din vremea Noii Împărății, Faraonul la putere primea titlul de "domn al sabiei".¹⁹ Lucrul acesta este valabil în mod special pentru Ramses II, care ar putea fi Faraonul din perioada exodului.²⁰ Sabia este o metaforă a puterii militare, a dibăciei și victoriei. Din ghearele acestei forțe nimicitoare a fost scos Israel de către Domnul.

18:5. Ietro, socrul lui Moise, a venit cu fiii și nevasta lui Moise în pustie unde tăbăra el, la muntele lui Dumnezeu.

Ietro aduce familia lui Moise pentru a-l întâlni pe acesta la "muntele lui Dumnezeu". În Exodul 3:1, "muntele lui Dumnezeu" este identificat cu Horeb, un alt nume pentru Muntele Sinai. Acesta este locul unde Dumnezeu l-a chemat pe Moise din rugul aprins. Așezarea taberei și închinarea "la acest munte" este totodată semnul și împlinirea promisiunii lui Dumnezeu că va fi cu Moise (vezi 3:12).

Minunea scoaterii apei din stânca de lângă Refidim a avut loc la Horeb (17:6), iar războiul cu Amalec s-a desfășurat și el tot în apropierea acestui munte (17:8). În fine, acesta era locul unde Israel avea să primească legea Domnului (19:2 și mai departe).

18:6. A trimis vorbă lui Moise să-i spună: "Eu, socrul tău Ietro, vin la tine cu nevastă-ta și cu cei doi fii ai tăi."

Prin prisma versetului 5, traducătorii s-au lovit de mari greutăți în interpretarea acestui verset. În original, el începe astfel: "El i-a spus lui Moise: "Eu, socrul tău Ietro, vin la tine". Cum putea Ietro să-i spună aceste cuvinte lui Moise? Septuaginta și Siriana schimbă versetul astfel: "I s-a spus lui Moise: "Tată, socrul tău Ietro vine la tine". Cele două modificări sunt, în primul rând, citirea verbului "a spus" la pasiv și nu la activ,²¹ iar în al doilea rând, înlocuirea lui 'ni ("Eu") cu *hinneh* ("Tată"). Aceste schimbări presupun că un terț, un mesager, a venit la Moise și l-a anunțat cu privire la sosirea familiei sale.

Problema este că textul masoretic este perfect logic în forma sa inițială, astfel că nu solicită nici un fel de alterare. Versetul 7 clarifică faptul că a existat un mesager la mijloc - dar, așa cum procedează orice mesager bun, el rostește exact cuvintele celui care transmite mesajul. De aceea vorbește solul la persoana întâi. El este un simplu instrument, o unealtă a expeditorului.

18:7. Moise a ieșit înaintea socrului său, s-a aruncat cu fața la pământ și l-a sărutat. S-au întrebat unul pe altul de sănătate și au intrat în cortul lui Moise.

Întâlnirea dintre Moise și Ietro este mai importantă decât întoarcerea familiei lui Moise. Și aceasta pentru că Ietro are poziția cea mai înaltă, chiar mai înaltă decât a lui Moise. Politețea acestuia din urmă față de socrul său scoate în evidență cinstea adusă celui mai în vârstă, superiorului. În primul rând, Moise iese în întâmpinarea socrului său pe drum, un act de smerenie și supunere (vezi Geneza 33:3). În al doilea rând, Moise îl salută pe Ietro plecându-se înaintea lui și sărutându-l, gesturi obișnuite în cazul întâlnirilor cu persoane cu poziție mai înaltă (de ex., 2 Samuel 14:33).

Descoperim apoi alte obiceiuri sociale din Orientul Apropiat antic. Cei doi "își întreabă fiecare prietenul de pace / sănătate". Acesta este un salut ebraic prin care se exprimă interesul pentru bunul trai al

celuilalt (vezi utilizarea sa în Judecători 18:15; 1 Samuel 10:4; 17:22; 25:5). În fine, după toate formalitățile, cei doi bărbați se retrag în cort pentru a discuta lucruri importante.

18:8. Moise a istorisit socrului său tot ce făcuse Domnul împotriva lui Faraon și împotriva Egiptului, din pricina lui Israel, toate suferințele care veniseră peste ei pe drum și cum îi izbăvisese Domnul din ele.

Acest verset prezintă începutul discuției purtate de cei doi în cort. Ea demarează cu mărturia lui Moise. Profetul îi spune întâi lui Ietro despre lucrurile pe care le-a făcut Domnul în Egipt și împotriva Egiptului, adică despre urgii și despre incidentul de la Marea Roșie. Apoi el descrie toate problemele și necazurile prin care a trecut Israel de la plecarea din Egipt și în călătoria sa prin pustiu criza de apă de la Mara, cântirile cu privire la mâncare din pustia Sin, revolta cauzată de lipsa de apă de la Masa / Meriba și bătălia cu amaleciții. În fine, el relatează cum l-a eliberat Domnul pe Israel din toate încercările și problemele sale.

Moise acordă toată slava Domnului. El îi povestește lui Ietro despre "tot ce făcuse Domnul" și "cum îi izbăvisese Domnul". Profetul nu își rezervă nici o parte din glorie pentru sine.

18:9. Ietro s-a bucurat pentru tot binele pe care-l făcuse Domnul lui Israel și pentru că-l izbăvisese din mâna egiptenilor.

Ietro este profund mișcat de mărturia lui Moise. El manifestă același entuziasm și aceeași bucurie pentru ginerele său; de fapt, el folosește un vocabular asemănător cu cel utilizat de Moise în versetul precedent.

Primul verb, tradus prin "s-a bucurat", apare foarte rar (el provine din *hdh*, vezi Iov 3:6). Septuaginta îl traduce ca și cum ar deriva din rădăcina verbală *hrd*, care înseamnă "a tremura / a se înfiora".

Scrierea ebraică *Midrash B. Sanhedrin 94b* traduce afirmația astfel: El a simțit tăieturi în trupul său.²² Indiferent de poziția adoptată, cuvântul reflectă o reacție puternică din partea lui Ietro.

18:10. Și Ietro a zis: "Binecuvântat să fie Domnul, care v-a izbăvit din mâna egiptenilor și din mâna lui Faraon, El, care a izbăvit poporul din mâna egiptenilor!"

Următoarele două versete reprezintă mărturia lui Ietro. El își începe binecuvântarea astfel: "Binecuvântat să fie Domnul". Binecuvântarea cu acest început va deveni o formulă recunoscută în istoria lui Israel.²³ În plus, aceasta nu este nicidecum singura binecuvântare adresată lui Dumnezeu și lui Israel rostită de neisraeliți (vezi Geneza 26:28-29; Iosua 2:9-11; 1 Împărați 5:2). Este important să mai observăm că Ietro nu folosește numele generic aplicabil oricărei zeități, ci specifică faptul că "Domnul" este cel binecuvântat. Iată un madianit care Îl cheamă pe nume pe Dumnezeul evreilor!

Septuaginta, intuind probabil o greșeală de tipar, nu include a doua jumătate a versetului în traducere. Tot așa, *Biblia Hebraica Stuttgartensia* observă o lacună la finalul versetului 10, astfel că așază acolo a doua jumătate a versetului 10. Toate acestea sunt însă exerciții literare inutile. Ceea ce avem în față este o confesiune poetică în care versul al doilea repetă practic versul întâi cu scopul de a-l accentua (aceasta este esența poeziei ebraice).²⁴ Este vorba de un paralelism sinonimic incomplet care arată în felul următor:

a	b	c
Binecuvântat să fie Domnul	care v-a izbăvit	din mâna egiptenilor și din mâna lui Faraon

b
care a izbăvit

c
poporul din mâna egiptenilor.

8:11. Cunoscut acum că Domnul este mai mare decât toți dumnezeii; căci în lucrul în care s-au purtat cu trufie, El a fost mai presus de ei.

"Cunoscut acum" este o expresie folosită de multe ori în Vechiul Testament (de ex., 1 Împărați 17:24; 2 Împărați 5:15). De cele mai multe ori, ea face referire la o persoană care se convinge de un anumit adevăr printr-un anumit eveniment. Ea reflectă convingerea vorbitorului. Nu știm cu siguranță dacă aceasta reprezintă trecerea lui Ietro de partea Dumnezeului evreilor: este posibil ca lucrul acesta să se fi întâmplat mai devreme, caz în care acum el crede și mai mult în Domnul sau are o convingere mai puternică. Oricum, după câte se pare, într-un moment oarecare, Ietro a ajuns un om devotat Domnului.²⁵

A doua jumătate a versetului ridică probleme. Ea sună astfel în original: "din pricina felului în care s-au purtat ei cu trufie împotriva lor". La cine se referă acest "ei"? Unii spun că este vorba de o referire la egiptenii din versetul 10.²⁶ Pe de altă parte, este mult mai probabil ca acest cuvânt să-i reprezinte pe "dumnezeii" de la începutul versetului 11. Într-adevăr, cele două jumătăți ale versetului sunt legate printr-un cuvânt care are rolul de a introduce o propoziție cauzală ("căci"). Prin urmare, întregul verset exprimă o altă bătaie de joc la adresa zeilor Egiptului: aceștia sunt cei care s-au purtat cu trufie și obraznicie față de poporul lui Dumnezeu. Aceasta este o confirmare a versetului din Exodul 12:12.

18:12. Ietro, socrul lui Moise, a adus lui Dumnezeu o ardere-de-tot și o jertfă de mâncare. Aaron și toți bătrânii lui Israel au venit și au luat parte la masă cu socrul lui Moise, înaintea lui Dumnezeu.

Ietro aduce jertfe lui Dumnezeu ca expresie a bucuriei, recunoștinței și devotamentului. Prima jertfă este o "ardere-de-tot". Acest

tip de sacrificiu exista din vremea lui Noe, când acesta a adus jertfe imediat după potop (Geneza 8:20). Mai târziu, ea a fost folosită în templu / cort dimineața și seara ca simbol al comuniunii permanente cu Dumnezeu (Exodul 29:42). Termenul ebraic înseamnă "cel care se înalță", sugerând ideea că jertfa se ridică la ceruri, spre Dumnezeul cel mareț. Jertfa "are o semnificație clară, imprimând închinătorului dorința lui Dumnezeu după "adevărul dinlăuntru" și dedicare disciplinată. Ea simbolizează o dedicare de sine aplicată în practică până în cele mai mici detalii".²⁷

Cealaltă "jertfă" se referă la un anumit tip de jertfă, foarte veche, despre care citim prima dată în Scripturi în Geneza 31:54 și 46:1. Cuvântul reflectă o categorie de jertfe. În mod normal, ritualul presupunea consumarea cărnii animalului sacrificat în cadrul unui ospăț ținut în cinstea lui Dumnezeu. De multe ori, această jertfă lua forma jertfei de mulțumire.

După ritualul jertfelor, "Aaron și toți bătrânii lui Israel" au luat masa cu Ietro. Probabil că la această masă s-a servit ceea ce a rămas din animalele sacrificate: termenul "pâine" folosit aici în original reprezintă de multe ori mâncarea în general.

Conținutul versetului ar putea "ilustra încheierea unui legământ între israeliți și madianitul Ietro".²⁸ Elementele constitutive ale acestei scene își găsesc corespondenți în jertfele care se aduc la încheierea unui legământ (vezi mai ales Geneza 31:54). Masa la care au luat parte conducătorii israeliți împreună cu Ietro reprezintă argumentul cel mai puternic în favoarea acestei interpretări.

Aplicație

Asistăm aici la o minunată discuție în familie! Moise și Ietro nu vorbesc despre vreme, despre creșterea oilor sau despre ultimele vești și zvonuri aduse de caravane. Nu, ei discută despre lucrările extraordinare ale lui Dumnezeu. Moise îi spune lui Ietro despre faptele minunate ale

Domnului aceasta este mărturia lui Moise, gestul său de împărtășire a veștii bune cu socrul lui. Câte beneficii poate aduce o astfel de conversație! Fiecare dintre noi ar trebui să luăm aminte la modul în care ne ocupăm de familiile noastre despre ce anume vorbim la cină? Care sunt veștile care ne aduc bucurie? Cred că efortul evanghelic al lui Moise aruncă rușine asupra multora dintre noi.

Reacția lui Ietro la vestea bună este și ea uimitoare. În vreme ce israeliții au cărtit și s-au revoltat în timpul călătoriilor lor, iată aici un madianit care se bucură de bunătatea manifestată de Dumnezeu față de Israel! Credința Neamurilor face de rușine credința evreilor. Ceea ce spune Isus în Matei 8:10 despre sutașul roman poate fi spus și despre Ietro: "Adevărat vă spun că nici în Israel n-am găsit o credință așa de mare".